

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:

Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohányüzemekben.

Az egyházmegyei róm. kath. tanítók kösgyűlése.

A székesfejérvári egyházmegye róm. kath. tanítói kara f. hó 7-én tartotta rendes évi közgyűlést Székesfejérvárott a főgimnázium dísztermében. Kiváló jelentőséget kölcsönzött a közgyűlésnek az a körülmény, hogy a tanítótestület ezen alkalmat ragadta meg, hogy hódolatát és szeretetét tolmácsolja az egyházmegye új Főpásztora iránt.

A székesegyházban hallgatott szentmise után testületileg vonult a tanítói kar a püspöki palota nagytermébe, hol az egyesület elnöke Mayer Károly apátkanonok a következő lelkes beszédben üdvözölte a Főpásztort:

Méltóságos és Főtisztelendő megyés Püspök ur!

Krisztusban kegyes Atyánk!

Méltóságod egyházmegyéje r. kath. elemi iskoláinak tanítóikara a mai napon közgyűlésre összejövén, hódolatteljes tisztelettel járul mindenek előtt Méltóságod elé, hogy fiui legőszintébb tiszteletét, legodaadóbb hűségét és tántoríthatlan ragaszkodását tolmácsolhassa e tanító-testület MÉLT. és Főtisztelendő Püspöke iránt, kiből Isten áldott rendelése szerint, egyenként és egyénileg mint főpásztorukat és legfőbb lelki Atyjukat — szerény, de magasztos népnevelői és népoktatói hivatásuknál fogva pedig mint legilletékesebb irányító-jukat és kormányzójukat — és hivatalos alkalmatadásuknál fogva is mint főfelügyelő-jüket és legfőbb előjárójukat tisztelhetik.

Gyenge szóval, erőlen beszéddel ki sem fejezhetem azt Mélt. és Ft. Püspök uram! mily régóta és élénken láptál vágyat és óhajit engedett Méltóságod e mai napon teljesíteni az által, hogy másutt levő lekötöttségének halasztásával is alkalmat kegyeskedett nyújtani a kath. tanítói karnak, mely hódolatunknak testületileg való bemutatására és egyuttal tiszteletteljes tolmácsolására Isten iránt érzett nagy hálájuknak: hogy Méltóságodban nyerhették Istennek — melyért buzgón esedeztek — kiváló ajándékát.

Ha e testület, körülményeiből kifolyólag legutoljára jön is Méltóságod elé ezen hódolatteljes eredményeinek fiui tisztelettel párosult bemutatásával, mindazonáltal érzi azt e testület, hogy Méltóságod atyai szívéhez és főpásztori szeretetéhez nem áll az utolsó helyen; sőt növeli ezen fiui érzet legőszintébb örömet az a tudat, melyet már a közmeggyőződésből is bátran és jogosan meríthet: hogy Isten nagyon szeretett bennünket, mert Méltóságoddal nagyobb áldást nyújtott nekünk és a tanúgynek, mint hosszú árvaságunk után reményleni bátorokdánk.

Igen! midőn az isteni gondviselés Méltóságodat a legmagasb foku tanügyi és nevelői pályának csúcsáról egyházmegyénk püspöki székére szolította; midőn Méltóságodat Krisztus egyházának természetfeletti s így tehát saját egyházmegyéjében egyedül illetékes tanítójává hívta: evvel e tanítói testület is, mely Méltóságod tanítói hatalmából és megbizásából nyeri összes jogalapját, egész irányát s hivatásának minden magasztosságát: — e tanítói testület is — mondom — szorosabban kapcsolódott ez által Méltóságod atyai szívéhez és apostoli tevékenységének gondjaihoz. Egy pillanatra sem feledkezhetik meg tehát e testület épen ezen szent viszonyból kifolyó legfontosabb kötelmeiről sem. Sőt épen e kötelmek hű teljesítésének ígérletét, mint igaz hódolatának és fiui tiszteletének ünnepeles zálogát óhajítja Méltóságodnak nyújtani e mai napon, mely nap tanítóit fogadalma megújításának mintegy kedvező alkalmává, mintegy örömmünnepevé vált.

Igen! fogadja e testület és igéri: hogy törekedni fog a Méltóságod magas személyben képviselt szent elvnek szellemében működni mindenkor, minden körülmények között, az akadályok és kisértések minden nehézségeivel szemben.

Fogadja és igéri e testület, hogy e nemzet gyermekeit erős kath. meggyőződésű jellemkék akarja nevelni; erkölcsileg is nemes és derék hazafiakká; mert tudja azt, hogy erre van nemzetünknek legnagyobb szüksége, és tudja azt is, hogy ezen magasztos célt avval a mindent átható vallásos szellem ápolásával érheti csak el!

Érzi, tudja azt a tanítói kar, hogy e nemzet életének és hazánk fenmaradásának csak akkor válik igazi tényezőjévé e testület is: ha a jövő reményét, hazánk ifjuságát minél szorosabban fűzi az egyház azon kösziklájához, mely Krisztus ígéréte szerint a világ végéig élni fog, mert Krisztus a világ végéig vele marad!

Érzi, tudja e tanítói kar, hogy evvel teszi, mert egyedül ez által teheti Krisztus ezen ígérétenek mintegy igazi részesevé a nemzet életét is, alkotmányának szabadságát is, az állam jólétét is, és a magyar népnek boldogságát is!

Midőn ezen ünnepeles ígérétenek megvalósíthatására e tanítói testület Méltóságod püspök-atyai áldásáért alázatosan esedezik: egyszeresmind folyton arra fogja kérni a jó Istent, hogy Méltóságodat egyházmegyénk javára, katolikus iskoláink védelmére és szeretett hazánk díszére soká és boldogul tartsa és éltesse!

A szép beszédre, melyet hatalmas éljenzés kísért, Ó Méltósága az ő kedves módóval a következő szeretetteljes szavakban válaszolt:

Legbensőbb örömmel, legőszintébb vigasztalással töltötték el lelkemet a szép szavak, melyeket Ó Nagysága a tisztelt tanító-testület nevében hozzám intézni méltóztatott. Őszinte örömmel veszem a derék tanító-testület tiszteletét, figyelmét, diszes együtt-megjelenését; de különösen őszinte örömmel veszem magát a szeretetet és ragaszkodást, mint e diszes tisztelet-gés indító okát. Legyenek meggyőződve, hogy én is a legnagyobb ragaszkodással viseltetem az Önök diszes testülete iránt; teljes szívemből megbecsülöm a néptanítók magasztos hivatását, nemes önfeláldozását, melyet a vallás és a haza érdekében kifejtének.

Őszintén mondtam, a mit székkfogaló beszédemben mondtam, midőn a katolikus néptanítókat derék, tanító testvéreimnek neveztem; azoknak tekintem őket, mert Isten irgalmából én vagyok e megyének legfőbb tanítója. Krisztus hatalmánál fogva arra vagyok hivatva, hogy oktassak. Uraim! Önök e súlyos teher viselésében, melyet Isten kifürkészhetetlen irgalma gyenge vállaimra helyezett, engem segítenek és gyámolítanak. Segítenek és gyámolítanak azáltal, hogy a serdülő ifjuságot nemesak derék honpolgárokká, a közműveltség részeseivé avatják, hanem azáltal is, hogy derék, vallásos polgárokká nevelik.

Krisztus igénytelen szolgálója, megbízottja vagyok, s minthogy isteni Mesterünk különös szeretettel viseltetett a gyermekek iránt: nekem is legszentebb kötelességem, de egyszeresmind szívem legőszintébb vonzalma a gyermekeket szeretni, azokról gondoskodni. Midőn tehát Önök az Úr Jézus és az én kedvenceimről gondoskodnak, őket oktatják, nevelik, akkor legforróbb vágyam teljesül és mely hálára köteleznék. Fogadják legőszintébb hálámat azon önfeláldozó buzgóságért, melyet e téren tanusítanak.

Tudom én, hogy a tanítói pálya röggös a nehéz és fáradságos tanítói foglalkozás miatt; tudom azt is, hogy e fáradozásért vajmi csekély az általános és anyagi elismerés: épen ezért tudom még inkább becsülni lélekelemelő buzgóságukat, melylyel az ifjuság nevelésén fáradoznak. Ez is annak bizonyítéka, hogy önök nem földi jutalomért, hanem fensőbb magasztos célért, eszméért küzdenek, és hogy szívüket eltölti a természetfeletti hit és remény, a melyet a gyermekeknek szívébe csepegtetnek. A jó Isten meg fogja jutalmazni!

Mai lapunk 4 oldal.

önöket. Ez kívánságomnak, imádságomnak tárgya: hogy jutalmazza meg önöket e gyarló életben annyira, a menyire lehetséges, de különösen az örök boldogságban, a hol minden legkisebb szolgálat az Úr Jézusért, az egyházzért bő jutalomban fog részesülni.

Igen tisztelt Uraim!

Nagy köszönettel vettem Ő Nagysága szavaiból azt az ígéretet, hogy ezt a működést tovább is folytatni fogják. Ha Magyarország egykor ismét régi, nagy dicsőségének fényére emelkedik, melyben hajdan volt, ez kiváló részben az önök érdeme. Ő Nagysága mondotta, hogy a ki a gyermekeket neveli, a katolikus egyház elvei szerint oktatja, az a magyar haza dicsőségét, boldogulását kívánja. Azt mondotta egy nagy férfiú az utolsó porosz-francia háború idején, hogy a német tanítómesterek győzték le a franciákat; én pedig azt mondom, ha Magyarország ismét dicső s nagy lesz, ez elsősorban a katolikus tanítók érdeme. Széchenyi István azt mondotta, hogy „Magyarország nem volt, hanem lesz” —; ha ez teljesül, nagyrészt a katolikus tanítóknak lesz érdeme. Szívemből kívánom, hogy a jó Isten adjon ehhez kitartást és örömet. Isten éltesse Önöket boldogul kedves családjukkal együtt!

UJDONSÁGOK.

— **A ciszterciák orgonája.** Ma délután 5 órakor a zirc-ciszterci rendház díszesen megtszított szép freskóival tündöklő templomában egy igen érdekes rögtönzött ünnepély folyt le. Ekkor adatott át ugyanis és bíráltott meg a rendház buzgó főnöke és igazgatója, Szenczy Győző kezdeményezése folytán készült új orgona, mely csak újabbban bizonyítja igazgatójának aestetikai műveltségét és ennek megvalósítására irányult páratlanul lelkes tevékenységét.

Az orgona-művet előnyösen ismert, jeles hazai orgona-gyárosunk Angster József pécsi orgona-gyáros által pneumatikai rendszer szerint kapcsolatosan a kup-szelep alkalmazásával készítette az előirt dispositio és költségvetés pontos betartásával a következő registerekkel:

1. *Principal 8'*, Gis-tól önből a homlokzatban; erőteljes, ünneplés, velős vezérhang.
2. *Bourdon 8'*, 3 felső octávja féldugott önből, mérsékelt erejű tompa fuvola hangszin.
3. *Flüte harmonique 8'*, átesapó, 2-szeres hosszú 3 felső octávja önből. Világos, derült fuvola hangszinnel.
4. *Gamba 8'*, alsó oktávja horganyból, a 4 felső octáva önből. Erős vonós, éles jelleggel.
5. *Sylvestrina 8'*, alsó oktávja a Gambával együttvezetve, 3 és fél octávja önből, pyramis alakban. Igen szelíd, kellemes, egy kevésbé érces éllel, legpianóbb solo-register.
6. *Octav 4'*, principal jellegű erősítő hang.
7. *Tibia 4'*, 3 és fél felsőbb octávja főleg dugott (csövekkel ellátott fedél) önből, felvilágos fuvola hangszinnel.
8. *Mixtur 2 1/2'*, 3 és 4 soros ónsípokkal, mely a teljes registerek hangszinének fényt kölcsönöz.
9. *Subbass 16'*, igen sikertűl, nagy és erős pedálhang, dugott fa-sípok. 27 hang, c-től d-ig.
10. *Aperta bass 8'*, nyitott 27 faspip. Erősítő bass-hang.

Ezen szülő registereken kívül van még az ügyesen és könnyen kezelhető és közvetlenül a játszó billentyűk felett kényelmesen elhelyezett registerek sorában 2 összekötő pneumatikus register.

11. *Pedal coppel*, mely a kihuzott registerek 27 hangját a pedálhoz kapcsolja a játszó billentyűk mozgása nélkül.

12. Végre: *Octavocoppula*, mely a manual-registerek egyes megérintett hangjához vagy hangjához ezek első oktávját is hozzácsatolja, természetesen ismét pneumatikus uton; melylyel a manuale 8

registre imponáns erőt és a lefelé kapcsolódás természeténél fogva, feltűnő tömörséget nyer.

Ezen 12 registeren kívül van még 4 csont-hengerecske alakú, és közvetlenül a játszó hüvelykujjával a legkényelmesebben kezelhető register gomb, a billentyűk alatt elhelyezve, melyeknek rendeltetése az orgona hangjának fokozatos erősítésére vagy gyengítésére irányul, s melyek egymást kölcsönösen kiváltják és a nekik megfelelő fokozatos erősítést vagy gyengítést egy pillanat alatt létesítik vagy megszüntetik; míg az elseje e gombocskának a következő gombregisternek működését végleg megszünteti, s csak a netán nyitva levő legpianóbb kézi registert hallatja.

A vízszintes irányban egymás mellett elhelyezett gombocskák elseje

1) 0-val van jelölve, mely jelenti a többi gombokra irányuló teljesen kiváló és működésüket megszüntető rendeltetését.

2) A második gombhenger P-vel van jelölve, mert ezt benyomva, az orgona azonnal a piano registereket szöllátatja meg.

3) A harmadik gomb MF betűvel azonnal tudtul adja jelentőségét, t. i. mezzoforte.

4) A negyedik gomb F betűje jelzi a forte registerek működését.

Végre a homlokot díszítő Prospekt-sípok hátamögött mind a két corpus-ban, valamint ezen corpusoknak plafond 2—2 befödése is redő-szerkezet szerint van ellátva, melyet az orgonán játszóknak jobb lába a pedál-billentyűk felett elhelyezett lábbillentyűkkel fel vagy lenyomása által mind a két corpusban elhelyezett és a redők által tartott registerek hangját crescendérozni vagy decrescendérozni képes. Ez az egyetlen egy register, mely tisztán mechanikai, tehát emeltyű elméleten alapuló erővel hozatik működésbe.

Ime mily nagy változatosság! s ezt a modern orgonakészítő-művészek mind pneumatikus uton érik el, mert mindegyik registernek, valamint mind az 54 billentyűnek működése is tisztán pneumatikus uton, magának a 90 fokos abszolút erejű szelnek hatásával nyit utat ugyanezen szelnek az orgona egyes sípjáéhoz, ép úgy, mint az orgona 626 sípjáéhoz, melyeknek magában véve is nagy hangerejét a két mellék register a Pedal-coppel és az Octáv-coppel még valósággal meg is kétszerzi.

Az itt leirt orgonaműnek megbíralására a rendház igazgatója Mayer Károly apátkanonok és dr. Kneiffel Ferenc székesegyházi karnagy urakat kérte fel, kik — mint értesülünk — az orgona beható és annak minden részleteire kiterjedő megvizsgálása után e művet minden részben sikerültnek, a költségvetésben leirt dispositio szerint megfellelőnek; hangerejét a templom terfogatának még akkor is, ha ezt a hívők sokasága zsúfolta teszi, teljesen elég erőnek ítélték, valamint a registerek változatosságát az egyházi ének szabatos és árnyalatos vezetésére is felettebb kielégítőnek véleményezték; az orgona temperálását és hangolását valamint az egyes sípok intonálását s az egyes registerek hangkiegyenlítését pedig — kifogástalannak.

Még kell még említenünk, hogy az intonáció fáradszó munkáját, melyhez oly nagy és sokoldalú hallérzéki judicium szükséges, valamint a temperálást és hangolást maga a cég kitűnő technikai és zenészi műveltségű ifjú tagja végezte, képességet bizonyító eredménnyel.

A mű ára, melynek felét a nemes város bőkezűsége fedezi, igen méltányos, 4800 korona.

Az orgona hangját bemutatott ünnepélyesség a következő rendben folyt le.

Dr. Kneiffel Ferenc, székesegyházi karnagy

1) a bemutatást megnyitotta Erney József Orgona Ábrándja-val, mely a magyar himnusz dallamát gyönyörű thematikus feldolgozással mutatja be. A darab, dacára a külön sorban vezetett Bass szólam nehézségét, pompás szabotossággal adatott elő.

2) *Roslágni* Karolin gyönyörű soprán hangjával énekelte Kneiffel Antal „Mária dal” c. szerzeményét, kísérté a boldogult szerző jeles fia orgonán, szép, a dallamhoz kellőképen simulat hang-regisztrálással, mely által a szép soprán hang ügyes árnyalatú még jobban kiemelkedtek.

3) Wavrinecz Mórtil Fohász. Bariton hangon énekelte dr. Kneiffel Ferenc, székesegyházi karnagy. A szép fohász, azt hisszük, avatottabb interpretálásra alig találhatott volna. Az igen váloga-

tott közönség, kik ezen kis ünnepélyről tudomást szerezhetve megjelent, nagyélvezettel hallgatta a kitűnően iskolázott hangnak meglepő hullámzását és erőteljes kifejező képességet.

4) Végre a szives karnagy igazán mesteri játékával mutatta be Bach Sebestyén „Das wohltemperirte Klavier” 2-dik füzetéből a halhatatlan contrapunctistának örökszép E dur fugáját, melyet zeneszerzéstani írók mintaképpen szoktak bemutatni és elemezni elméleti munkáikban, mint a fuga-conceptio elévülhetlen példányát; igazán nagy köszönettel tartozunk érte.

Hozzácsatolt nevezett karnagy még néhány brilláns praeludiumot és orgona fugat, ha nem csalódunk, a német híres orgonamesternek Rincknek műveiből, melyeknek sikeres előadása nemcsak az előadó képességéről tanuskodott meglepően, de az új orgona-mű kifejező képességét és megbízhatóságát is fényesen bizonyították.

Ezzel a város jelenleg legjobb orgonájának bemutatási ünnepélye véget ért, de az orgona-mű hangja nem némul el, sőt az Isten dicsőségét hirdetőndi hosszú évek során épülésünkre.

— **Katonai szemle.** *Lobkovitz* Rudolf herceg, tábornagynagy tegnap és ma szemlélt tartott a cs. és kir. 69. gyalogezred s az ohlánus ezred helyben állomásozó zászlóaljai felett.

E látogatással van bizonyára összefüggésben az a nagy visszatetszést keltő dolog, mely *vasárnap* a Kossuth-utcai kaszárnyánál volt tapasztalható. Néhány katona ugyanis az épület külső falazatán is létrákra mászva kőműves munkát végezt. Mi azt hisszük, hogy *Lobkovitz* hadtestparancsnok nem a laktanya tatarozására, hanem az itt állomásozó csapatok kiképzésére volt kíváncsi s épen ezért *vasárnap délelőtt* a legnagyobb forgalmi időben a vasárnapot így megszentelteleníteni a közönség megbotánkoztatására teljesen felesleges volt.

Megnyugvással értesülünk, hogy a polgárság körében aláírásai készült, mely kellő formában az illetékes katonai parancsnoksághoz kerül az ily vallás-erkölcsi szempontból fontos katonai kinövésnek orvoslása végett. A mi polgári hatásaink ilyen dologban nem ismernek kötelességet s nem akarják észrevenni az efféle dolgokat. Elég baj!

— **A moóri eszem-izsom** című cikkünkre vonatkozólag K. *Jeszzenszky* Lajos budajki gyógyszerésztől a következő levelet vettük:

T. Szerkesztőség!

Lapjuk jul. 5-iki számában „A moóri eszem-izsom” cím alatt megjelent közleményben az foglaltatik, hogy én olyan bárcákat irtam volna alá a múlt évben lezajlott választások alkalmával, melyre ételnemű, ital, szivar stb. szolgáltatott ki.

Midőn kijeletem, hogy én egyetlen egy ilyen cedulát soha alá nem irtam s ha olyat valaki felmutatni tud, úgy azon az én aláírásom hamisítva van, *dvárom*, hogy a lap legközelebbi számában ezen cáfolatom közöltetni fog.

Tisztelettel:

K. *Jeszzenszky* Lajos
gyógyszerész.

Készséggel adtunk helyt e soroknak annál is inkább, mert az ügy érdemére semmi fontossággal sem bír. A mit irtunk, az igazolható tény. Így pl. a kézigéppel sorszámozott s egyébként nyomtatott 2059 sz. ebéd-bárcán tisztán olvasható „A moóri vendéglobe — Jeszenszky.” Ha hamisítva van az aláírás, akkor ez az eljárás elég jellemző Baross etető kortesére. Hogy Jeszenszky Lajos gyógyszerész „*elvárnja*” tőlünk a rektifikálást, még ily hang mellett is köszönettel vesszük, mert kötelességünk; mi azonban ezen önértetes hang után fogunk ismerni egyéb kötelességet is, sőt e mellett mindenekelőtt „*elvárjuk*” t. Jeszenszky Lajos gyógyszerésztől, hogy a bizonyítási eljárás során az aláírás-hamisítót kutatni fogja. Bizonyítékainkkal szemben csak ellenbizonyítékok döntik meg állításunkat s így most már az úgy teljes tisztázása érdekében joggal „*elvárhatjuk*” az ellenbizonyítékok beszolgáltatását. Egvelőre a bizonyítási eljárásig csak ennyit!

— Az egyházmegyei r. k. tanítók közgyűlésének lefolyásáról részletes tudósításunkat helyszűke miatt lapunk legközelebbi számában közöljük.

— A megyei közigazgatási bizottság mai üléséből kifolyólag Fidh Pál báró főispán elnöke mellett személyt tartott a Szent-György kórházban, melynek eredményeképp jelezhetjük, hogy a kórházban minden a legnagyobb rendben találtatott, noha a betegek létszáma egyes osztályokon oly nagy, hogy az egyébként modern kórház csak ügygyel-bajjal képes befogadni.

— A kereskedelmi társulat tegnap tartott ülését a Kereszt Zsigmond lemondásával megüresedett gondnoki, illetve pénztárnoki állásra egyhangulag Hübnér Károlyt, a Fejérmegyei Takarékpénztár vezérigazgatóját választották meg.

— A délvauai dalárda mulatsága. Igen szép életképességeről tanuskodik a dalárdának az a minden tekintetben sikerült nyári mulatság, amelyet vasárnap este rendezett a Latzkovits vendéglő csinos kertjében. A táncmulatságot hangverseny előzte meg. A dalárda énekeit Jámbor Zsigmond dirigálása mellett, kellemes szórakozást nyújtva a közönségnek, ezenkívül a vasuti zenekart is szerepelt néhány számmal. Azt hisszük, hogy a tatai versenyen nem marad a dalárda kiütetés nélkül. A vasárnapi hangverseny programja a következő volt: Rieger György — Dalár induló. (Tatai dalverseny összkar.) Huber Károly — Edes lánykám. Szentirmay E. — Felhő és napsugár. (4 eredeti magyar dal.) Bokor József — Borsdal. Lányi Ernő — a.) Ráborult a szomorúság. b.) Ez a kis lány szemérmes. Gaál Ferenc — Nyisd ki anyám. — Felülfizeti szívek voltak: Rauscher Béla 5 kor. Dr. Kecán Livius 2 kor. 50 fill. Latzkovits Béla, Szakatics Ignác, Bátky Pál, Kis Antal, N. N. 1—1 kor. Horváth József, Podhorny Alajos, Barsch Ferenc, N. N. 50—50 fill. Hiedl József 40 fill., N. N. 10 fill.

— Őszi utcai csendélet. Vasárnap hajnalra ribillió volt az Őszi-utcában. Állítólag Mihályi Imre (Selyem-u.), Strausz Jenő (szt.-István-tér), Mihályi István (Selyem-u.), Rekop József (Malom-u.) és Steszkal Ferenc (Szömörce-u.) helybeli lakosok a Reimitz-kávéház és szőzátartozó lakóhelyiségek 29 ablakát bevették, sőt egy követ Reimicit is megdobták. Stefanits József elől a csatorna vasrötyét felfeszítették és ellopták. Szép munka!

— Az emberiség életkora. Az emberélet átlagos ideje körülbelül 38 év, megjegyezvén, hogy az emberiség hetedrészéről semmiféle halálozási statisztikánk nincsen. Az emberek egy negyedrészé a hetedik életév befejezése előtt pusztul el, a fele pedig a 17 év előtt. Minden 100,000 közül egynek jut az a kiválság, hogy a századik életéig élje. Ugyanez a statisztikus azt is kiszámította, hogy minden 1000 hetvenéves ember közül 43 a papsághoz tartozik, 42 a politikai pályán haladt, 40 földműveléssel foglalkozik, 33 a munkásosztály tagja, 32 katonai rangot visel, 29 mérnök vagy ügyvéd, 28 tanár és 24 orvos. A ki e számokban bizik, az ezen az alapon az egészséges és kevésbé egészséges foglalkozások élet-tartamát könnyen összeállíthatja.

Iskolai Értesítők.

Előttünk fekszenek Székesfejérvár iskoláinak Értesítői. Egytől-egyik csinos kiállításban, nagy terjedelemben, az összehordott adatok bőséges gazdagságával számol be az elmúlt iskolai év történetéről. Érdekes es tanulságos utjelző táblái ezek az Értesítők városunk kulturális, nevelésügyi haladásának. Halavány kontúrokban ugyan, de mégis élénk rajzolódik belőlük e város és megye jövőjének képe; hiszen azok, a kik most az iskolák padjaiban ülnek, jövendő életük komoly munkájával nagyrészt az otthonnak, e városnak és megyének iparkodnak majd hasznos és nemes szolgálatot teljesíteni.

Mikor tehát mi a hozzánk beküldött Értesítők fontosabb adataival olvasóközönségünknek beszámolni akarunk, tesszük ezt azzal a komoly őszinteséggel, a melylyel városunk s a nagy nyilvánosságnak, a köznek érdekeit e lapok hasábjain mindenha szolgáltuk.

1. Róm. Kath. Főgimnázium.

A másfélszáz oldalra terjedő Értesítőt *Mészáros* Amandnak az a költői lendülettel megírt szép Allegóriája nyitja meg, melylyel a főgimnázium ifjusága Dr. *Városvy* Gyula megyés püspököt beiktatása alkalmával üdvözölte. Ezt követi dr. *Molnár* Samu tanárnak „Platon és az Akadémia” c. jeles s minden tekintetben tanulságos értekezése. A tanári kar a tornatanítókon kívül 15 tagból állott. Legidősebb közöttük *Hamzus* Gellért, ki 35, és *Szeneczy* Győző igazgató, ki 34 éve tanítja és neveli lankadatan buzgalommal az ifjuságot.

A tankönyveknél ismételtel is örvendetes jelenségnek vesszük, hogy a másutt még mindig használt Pauer Imrét Hajdu-Zoltváni kiszorította; viszont azonban csodálkozunk, hogy a III. és IV. osztály tanulói a történelmet Mangold (azaz: Goldman) könyveiből tanulják, holott Ujházy Lászlónak a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent s már több kath. intézetben sikerrel használt könyvei a lelkes és világos előadás s a minden rostjában kifogástalan keresztény katolikus szellem tekintetében a Mangold gyanus szellemű könyveit teljesen háttérbe szorítják. Körülbélül ugyanez áll a VIII. osztály történelmére vonatkozólag Mangold könyvével szemben Komárik István könyvéről. Verba volant, scripta manent. Vannak már — hála Istennek — jó és megfelelő kath. szemelű tankönyveink. Kath. intézetben kath. ifjak kezébe miért ne adhatnók ezeket? Kik tegyék meg, ha mi nem tesszük meg?

Az írásbeli magyar dolgozatokra vonatkozólag is volna egy szerény megjegyzésünk. Teljesen múltányoljuk az egyes tételek szakszerű voltát, de már a kath. intézet szempontjából nem lehet-e az egyes témák kitűzésénél — ha párhuzamos tételek föladásával is — behatódobban megközelíteni a speciális keresztény katolikus szempontokat. Például nem lehet-e mindenik osztályban — míg a másvallásuk más témán dolgoznak — a túlyomó többségben lévő katolikus ifjakkal a hitanból, egyháztörténelemből egyes fontosabb, az életre kihatóbb tételeket dolgoztatni adni? Hiszen ha adunk tételeket a fizikából, földrajzból, történelemből a tanulmányok koncentrációjának elve nyomán, miért ne adhatnánk a hitanból is? A gyémeket czzel hozzászoktatnók ahhoz, hogy egyenes fontosabb hittani kérdésekkhez az érveket önállóan csoportosítsa, összegezze s egy kezek egyszben leszögezze, a mi mindenestre elősegítene azt, hogy vallási ismeretei határozottabban kidomborodnának s maradandóbbak lennének, mint különben volnának s épen e behatódob tanulmányozás folytán az évről-évre összegezett érvekből talán gyűjthetne magának az élet számára egy kis fegyvertárat, hogy — a mit ma oly kevesen tesznek — ott, a hol szükséges, mindig nyitl észszel és bátran kelhessen egyháza és vallása okos védelmére.

Az intézet az énekantitánásnál kiváló gondot fordított az egyházi s czzel együtt az egyházas ének tanítására és fejlesztésére. Annál inkább megérdemli ezért a főúttelen dicséretet, mert e tekintetben szinte az első között áll hazánk katolikus középiskolái között.

Az önképzőkörben 74 tag fejtett ki élénk munkásságot *Török* Konstant tanár lelkes vezetése mellett. Október 6-án kegyelettel áldozott a nemzeti vértanuk emlékezetének s ugyanily kegyelettel és lelkesedéssel ünnepelte március 15-ét, a mikor is az ünnepi beszédet a vezető tanár tartotta. Nem tarthatna-e az ifjuság évenként hasonló nyilvános ünnepélyt a magyar ifjuság védőszentje, Szent Imre herceg tiszteletére is? Az ösők keresztény magyar éreynen való nemes felbuzdulásnak micsoda lélekemelő alkalmát volna ez. Pályázati tételeire állanak az írásbeli magyar dolgozatokhoz fűzött megjegyzéseink. Folyóiratai között jól esik látnunk a „Magyar Szemlé”-t és a „Kath. Hittérjesztés Lapjai”-t; ezek mellett azonban az „Ország-Világ” már teljesen

főlölesleges: Az önképzőkör bevétele 2239 kor. 94 fillér, kiadása 145 kor. 16 fillér volt. Maradt tehát az év végén 2094 kor. 78 fillér.

A segélyező-egyesület *Vass* Krizosztom tanár felügyelete mellett működött dicséretesen. Könyvekkel segített az egyháztól 132 tanuló 2670 kor. 16 fill. értékben; Különféle ruhaneműt kapott 19 tanuló 447 kor. értékben; 120 kor. készpénz segélyben részesült 6 tanuló. Az egyesület bevett 23177 kor. 01 fillért, kiadott 1368 kor. 36 fillért, maradt tehát 21809 kor. 05 fill.

A tanári könyvtára 941 kor. 20 fillért, az ifjuságira 276 kor. 90 fillért fordítottak. Mig azonban a könyvjutalmak sorában igen szép számban találjuk a Szent-István-Társulat ifjusági kiadványait, az ifjusági könyvtárnak újabbban beszerzett egyéb regényei és ebeszéléséi között nem látjuk nevezett társulatnak abszolút irodalmi becsesél bíró s tiszta keresztény szellemtől áthatott szép vállalatát, a „Saladi Regénytár” köteteit.

A nagyszámú könyv- és pénztálmalomban kívül az intézet önszándíjában összesen 3797 k. 05 f. osztott ki.

Az intézetnek volt összesen 325 tanulója, a kik közül róm. kath. volt 274, zsidó 23, ev. ref. 16, ág. hitv. ev. 11, gör. kel. 1. Minden tantárgyból jeles volt 15, jó 41, elégséges 193, egy tantárgyból elégtelen 41, két tantárgyból 23, több tantárgyból 12.

Erettségi vizsgálatot tett 24 tanuló: 1 jelesen, 4 jól, 16 egyszerűen, 3 javító vizsgálatra utasítottat. Legtöbb ment (7) a jogi pályára. A theologiai szakot 3 választotta.

A tanintézet életéből különösen ki kell emelnünk, hogy a tanári kar az intézet ősi tradíciójához képen kiváló gondot fordított a vallás-erkölcsi kötelek teljesítésére. Az ifjuság naponként sztmisést hallgatott, melyet vasár- és ünnepnapokon szentbeszéd követett.

A nyári időszakban, vasár- és ünnepnapokon d. u. 3 órákor litánia volt. Urjövét és nagybőjt vasárnapjain is volt litánia, melyet még hittoktatás előzött meg. A kereszténység nagy ünnepein (karácsony és husvét első napján), vagy az ifjusági hitélet kiválóbb megnyilatkozásakor, ünnepélyes sz.-misen vett részt az intézet ifjusága, mikor az intézetbe járó papnövendékek segédkeztek. Ily kiválóbb alkalom voltak a „Veni Sacnete” és „Te Deum” kívül Sz. Imre és Sz. Alajos ünnepe, a Szentségimádás napja. Az apostoli király G. Felségének nevenapján, október 4-én, megjelent az ifjuság a székesegyházban tartott ünnepélyes sz.-misen. Halaadó érzelmét röfta le november 10-án, mikor az intézet kegyurának életéért imádkozott: valamint ápril 11-én, az 1848-iki törvények szentesítésének évfordulóján, mikor a hazának üdvéért könyörgött. A kegyes emlékü Erzsébet királyné halálának évfordulóján, szept. 10-én, jelen volt a Székesegyházban tartott ünnepélyes gyász istentiszteleten. Ünnepélyes gyász istentiszteletet tartott az igazgató az intézeti templomban halottak napján, november 19-én Erzsébet királyné lelkeüdvéért; a „Vörösmarty-kör” felszólítására november 20-án Vörösmarty Mihályért, ápril 21-én az 1897-ik évben, ápril 23-án elhunyt Pallér Kelemen igazgatóért.

A tanév folytán ötször járultak az ifjak a töredelem szentségéhez: szeptember 14-én, nov. 5-én, Jézus nevenapján, husvétkor és sz. Alajos napján. Részesültek a szentelményekben hamvazó szerdán és sz. Balázs ünnepén. Megjelentek az ünnepélyes körmenetekben. Fábán Sebestyén, sz. Flórián napján, a keresztjáró napokon, Urnapján s ennek nyolcadán. Megtartotta az intézet a sz. elmékedéseket március 22. és 23-án. Az intézetnek saját templomában március 2-án volt szentségimádása, mely alkalommal felóránként három ifju imádtá a legfelségesebb oltári-szentséget. Ezenkívül a farsangi vasárnapon és kedden elment a székesegyházba szentségimádásra, nagypénteken délután 2 órákor a szent sírok látogatására. Pünkösd napján 60 tanuló részesült a bérnálás szentségében. A napi előadásokat imádsággal kezdte és fejezte be az ifjuság. Szent mise alatt — utolsó evangéliumkor — királyi majd felváltva, a pápai hymnuszt énekelte. Október hónapban hétköznapokon a szent rózsafüzért imádkozta, máskor összhangzó énekekkel dicsőítette Istent. A tanári testület minden nyilvános istentiszteleti cselekményben pél-

daadólag részt vett, az ifjúságot elkísérte a templomba és körmenetre.

A vallásérkölcsei élet megnyilatkozásakép kell tekintenünk azon lelkesedést, melylyel 12 intézeti növendék: Láng Ince dr. hitoktató és Kiss Albin tanár vezetése alatt elzarándokolt Rómába, hogy ott bemutassa a Szent Atyának az intézet ifjúsága részéről a hódolatot és ragaszkodás érzelmét. Az ifjak voltak: Gadits Béla, Görög Zoltán, Luttor Ferenc, Németh Sándor, Rátkay László, Szekfü Ignác, a VII. osztályból. Bendy Nándor, a VI. osztályból. Czimbál Odón, Mórocz Emil, a V. osztályból. Kneqits István, Marschall László a IV. osztályból. Makay Pál a II. osztályból. Az értesítő egyttal egész terjedelmében közli azt a gyönyörű szöveget, a melyet ez alkalommal Ó Szentsége az ifjúsághoz intézett. Nem találjuk azonban nyomát annak, hogy az intézet Ó Szentsége jubileumát más középiskolák példájára nyilvános ünnepélyvel megülte volna.

Tajdu Odón zirci apát, az intézet kegyura és Spilko Lajos főigazgató két ízben is meghatógatták az iskolát. A hittani vizsgákon Mayer Károly apátkanonok elnökölt. Felelhetetlen emlékezteti marad az intézet történetében a megyés főpásztornak dr. Tárossy Gyula püspök úr ó méltóságának látogatása, ki ápril 16-án meglátogatta az ifjúságot. Közben, meghallgatta minden egyes osztályban az előadásokat, meghallgatta minden egyes osztályban az előadásokat, megtekintette az intézet szertartásait s mindenhol jóságával s szeretetével árasztotta el úgy a tanárokat, mint az ifjúságot. A tiszteletre rendezett lelkes és szép ünnepély gazdag programmjából az Allegórián kívül különösen ki kell emelnünk azt a magasszárnyalású beszédet, melylyel az intézet tudos igazgatója üdvözölte a főpásztort. Igazán sajnálni lehet, hogy ezt a mintaszertű szöveget annak idején a lapok egész terjedelmében nem közölték. Méltó társul szegődik ez a szöveg amaz igaz és szeretettel szép szavakhoz, melyekben Ó Méltósága az atyai szív őszinte vonzalmával köszönte meg az ifjúságnak hódolatát.

A tanári kar tagjai közül dr. Molnár Samr és Török Konstant fejtettek ki nagyobb irodalmi munkásságot. Dícsérendő és követendő példaképpen meghonosította az intézet a természetrajzi és természetani kirándulások mellett a történelmi és irodalmi kirándulásokat is. Résztvevőt végül s nem egyszer győzött a helyi realiskolával közösen rendezett nyilvános hangversenyen.

**Alulírott ménes-állományának le-
szállítása céljából f. évi augusztus
hó 17-én d. e. 10 órakor Kutas-Kálista
pusztán 43 drb. különféle kóru és
nemű ló, u. m.: 5 drb. anyakanca,
4 drb. 4½ éves, 7 drb. 3½ éves, 5
drb. 2½ éves, 13 drb. 1½ éves, 7 drb.
½ éves csikó; 1 drb. telivér angol
mén, 1 drb. lipicai mén kerül eladásra.
Közelebbi felvilágosítást alulírott ad.
Kálista pusztá Kutas vasuti meg-
állóhoz egy negyedóra távolságra van.
Ötvös-Kányi (Somogy-m.). 1902.
július 5-én.**

Chernel Gyula.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
X Rác-Almásón Lehóczy X
X Dánielnél 250 hektóliter, sa- X
X járt termésű bor és 40 sze- X
X kér széna eladó. A széna a X
X Duna partján van. X
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

SZALAY GYULA

* * * műorgona építő intézete * * *

ALAPÍTOTT 1879.

SZÉKESFEHÉRVÁROTT,

ALAPÍTOTT 1879.

* * LÖVÖLDE-UTCA. * *

Elfogad megrendelést a legújabb rendszerű templom- és hangverseny-
orgonák elkészítésére hat évi jótállás mellett. Raktáron tart kisebb és
közép nagyságu új és átalakított templomorgonákat. Zongorák, pianinok
és harmoniumokat. Orgonák évi kezelését és gondozását mersékelt áron
eszközli az ország bármely részében.

Költségvetést ingyen és bérmentve küld.

ELISMERŐ-BIZONYITVÁNY.

Alulírottak Alsó-Alap rom. kath. hitközség nevében ezennel kinyilvánítjuk,
hogy plebánia-templomunkba Szalay Gyula székesfehérvári műorgona építő ur egy 6
szóló és 3 mellék változatu új orgonát épített, mely ugy tehnikai összeállítását, kelle-
mes hangját, mint jutányos árát tekintve, megelégedésünket teljes mértékben kiérde-
melte, miért is őt szíves örömmel alánljuk magyar hazánk fősztelendő papságának és
buzgó hívó népének figyelmébe és pártfogásába.

Kelt Alsó-Alap, 1902. Junius 23-án.

Molnár György,
templom-gondnok.

Látics György,
plebános.

11671/1902.

Pályázati hirdetés.

Székesfejérvár szab. kir. város kegy-
urasága alatt álló belvárosi plebániánál s
templomnál nyugdíjazás folytán tisedés-
be jött kántori állásra, mely a város ta-
nácsa által élethosszig tartó hatályu válas-
tás útján fog betöltetni, pályázatot hirde-
tek s felhívom azokat, a kik ezen állást
elnyerni óhajtják, hogy keresztlevelük,
erkölcsi bizonyítványuk-, zenei iskolázott-
ságukat s eddig volt alkalmaztatásukat
igazoló okmányokkal felszerelt kérvényü-
ket ezen város tanácsi iktató hivatalánál,
1902. évi július hó 25-ének délutáni 5 órá-
jáig, írásban adják be.

Ezen állás természete megkivánja,
hogy a pályázó a róm kath egyházi zené-
ben és szertartásokban, orgona kezelé-
ben, éneklésben jártas, kifogástalan er-
kölcsi- és társadalmi előéletű, róm. kath.
vallásu férfi legyen.

Az állással járó illetmények a követ-
kezők: Nyolcszáz korona, nyugdíj-jogo-
sultással összekötött évi fizetés a városi
házipénztárból; 240 korona lakbér és meg-
felelő zeneszeti képzettség mellett 100 ko-
rona zeneszeti díj; temetéseknel teljesített
kántori teendők után az 1864. évi szeptem-
ber 26-án kelt 314 sz. közgyűlési hatá-
ározat alapján járó díjak és pedig egész
conductussal történő temetésért gyászmi-
sével együtt a maga és négy énekes részére
— karének nélkül — 21 kor. 20
fillér; fél conductussal történő temetésért
a maga és egy énekes részére 7 kor. 20
fillér; közönséges nagytemetésért 2 ko-
rona; kis temetésért 1 korona 20 fillér;
esetleg megkivánt bucsuztatásért minden
énekelt versszak után 20 fill. ezen kívül
az egyházmegyei hatóság határozata alap-
ján alkalmi énekes gyász miséknél, ugy
szintén a magánosok vagy társulatok ál-
tal kivánt énekes miséknél teljesített kán-
tori teendőkért egyenkint 2 korona díj s
az orgona taposó díjazására 40 fillér. —
Tájékozásl megjegyzem, hogy az alapít-
ványi misék kántordija ez idő szerint kö-
rülbelül 100 korona évenként.

Kötelességei a következők:

Tartozik vasár- és ünnepnapokon az
első mise és a 7 órai ünnepélyes plebá-
nosi mise alatt orgonálni s a hiveknek ve-
zetésül előénekelni, ha pedig a 7 órai
mise zenés, tartozik orgonálni és énekelni;
tartozik a vasár- és ünnepnapon, a szom-
bati és más — alkalmi létániák alatt or-
gonálni, énekelni illetve a hivek énekét
vezetni; köteles a szokásos körmenetek
és ily természetű isten-tiszteletek alkal-
mával, nem különben a városi iskolák ta-
nulóinak miséjén előénekelni. — Különö-
sen hangsúlyozom, hogy a kántor ezen
teendői teljesítésénél a belvárosi plebá-
nos rendelkezése alatt áll. A város tulaj-
donában levő kótákat s zene kellékeket
állása elfoglalásakor felelős őrizetre lel-
tár mellett átvenni köteles.

Végül megkivánom, hogy a pályázók
az általam kitűzendő határidőben jelenje-
nek meg a célból, hogy a plebánia temp-
lomban orgonálási-, énekelési képességü-
ket, zenei iskolázottságukat s hanganya-
gukat bemutassák.

Székesfejérvárott, 1902. június 23. án.

Havranek József s. k. polgármester.